

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys imetyksen ja vauvojen ravitsemuksen turvaamisesta kriisioloissa

Eduskunnan puhemiehelle

Äidinmaito ja äidinmaidonkorvikkeet ovat vauvojen ravitsemuksen perusta. Alle puolivuotiaiden ravitsemus rakentuu lähes yksinomaan maidon varaan, ja 6—12-kuukautisten vauvojenkin osalta äidinmaito tai äidinmaidonkorvike on ravinnonsaannin kulmakivi.

Koronakriisi on herättänyt meidät kiinnittämään erityistä huomiota kriiseihin ja katastrofeihin varautumiseen sekä huoltovarmuuteen. Varautumisen ja huoltovarmuuden yksi keskeinen näkökulma on väestön ravitsemuksen turvaaminen.

Olemassa olevista varautumissuunnitelmista näyttävät kuitenkin unohtuneen vauvat. Julkisesti saatavilla olevissa ruokahuoltoon koskeissa varautumissuunnitelmissa ei juuri ole mainintoja imetyksestä, äidinmaidonkorvikkeista tai ylipäättään vauvoista. Tämä on vakava puute, sillä kyseessä on erityisen haavoittuva ihmisryhmä, jolle iänmukainen ja turvallinen ravinto on elämän ja kuoleman kysymys.

Kriisit ja katastrofit voivat vaarantaa vauvojen ravitsemuksen monella tavalla. Ehkäisevä ja matalan kynnyksen terveydenhuolto ja neuvolatoiminta sekä järjestötyönä annettava tuki voivat häiriintyä ja keskeytyä. Tämä voi johtaa imetysohjauksen ja -tuen katkeamiseen, joka voi heijastua imetyksen loppumisiin.

Myös ajankohtaisen koronakriisin keskellä neuvolatoimintaa ja imetysohjausta supistettiin joissain Suomen kunnissa, eivätkä kaikki perheet ole saaneet tarvitsemaansa tukea ja ohjausta. On riskinä, että koronakriisin pitkittyminen edelleen heikentää tarpeellista imetysohjausta ja muuta vauvojen ravitsemukseen liittyvää neuvontaa, jos terveydenhuollon resursseja siirretään neuvolatoiminnasta koronaan liittyviin tehtäviin tai jos neuvolakäyntejä jätetään väliin koronapelon vuoksi.

Kriisitilanteet voivat heikentää imetyksen edellytyksiä myös äidin hyvinvoinnin ja ravitsemuksen heikentymisen kautta. Kriisitilanteissa äidinmaidon heruminen voi hidastua esimerkiksi, koska epävarmuus, huoli ja stressi voivat vaikuttaa haitallisesti imetykselle keskeisten hormonien eritykseen. Ilman asianmukaista tukea ja tietoa äiti voi päätellä maidon loppuneen ja päätyä lopettamaan imetyksen. Kriisi- ja katastrofitilanteet voivat siis heikentää imetyksen edellytyksiä, vaikka nimenomaan imetys on huoltovarmuuden ja turvallisuuden keino varmistaa imeväisten ravitsemus myös poikkeusoloissa.

Kirjallinen kysymys KK 797/2020 vp

Korvikeruokintaan siirtyminen kriisitilanteissa ei välttämättä ole turvallinen vaihtoehto, koska se vaatii turvattuja toimitusketjuja, puhdasta vettä, hygieniää sekä rahaa. Pelkän äidinmaidonkorvikkeen varassa olevat vauvat ovatkin poikkeustilanteissa kaikista haavoittuvimmassa asemassa.

Suomessa tilanteeseen havahduttiin laajasti ehkä ensimmäistä kertaa viime keväänä, kun elintarvikkeiden hamstrausta kohdistui myös äidinmaidonkorvikkeisiin. Hamstrausta suurempia riskejä kriisitilanteissa ovat tuotanto- ja toimitusketjujen katkeaminen ja maidontuotantoa halvauttavat, nautakarjan keskuudessa leviävät infektiot.

YK on antanut jäsenvaltioille kehotuksen varmistaa vauvojen ja pikkulasten ravitsemus kriiseissä ja huomioida asia valmiussuunnitelmissa. Maailman terveysjärjestön maailmankongressin päätöslauselmassa vuodelta 2018 kehoitetaan seuraavasti:

"URGES Member States in accordance with national context and international obligations to take all necessary measures to ensure evidence-based and appropriate infant and young child feeding during emergencies, including through preparedness plans, capacity-building of personnel working in emergency situations, and coordination of intersectoral operations".

Lisäksi esimerkiksi Emergency Nutrition Networkin ja Unicefin julkaisema työkirja "Infant and Young Child Feeding in Emergencies — Operational Guidance for Emergency Relief Staff and Programme Managers" määrittelee vaadittavia toiminpiteitä yhteiskunnan eri tasoilla ja erilaisissa poikkeustilanteissa.

Suomessa on ilmeinen tarve huomioida vauvojen ja pienten lasten ravinnonsaannin turvaaminen nykyistä paremmin varautumissuunnitelmissa ja -järjestelmissä. Olennaista on määritellä, miten imetystä vauvojen ravitsemuksen kannalta ensisijaisena vaihtoehtona tuetaan ja turvataan poikkeusoloissa sekä miten äidinmaidonkorvikkeiden riittävyys taataan niitä tarvitseville vauvoille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten vauvojen ja pienten lasten ravitsemus, imetyksen tukeminen ja äidinmaidonkorvikkeiden saatavuus huomioidaan jatkossa paremmin kriisitilanteiden varautumissuunnitelmissa?

Helsingissä 23.10.2020

Hanna Sarkkinen vas